

A LENINI ELMÉLET — GAZDASÁGPOLITIKÁNK VEZÉRELVE

A marxizmus—leninizmus klasszikusainak programatikus szemléletében a szocializmus minden előző rendszernél magasabbrendű. Az új termelési mód teljes győzelmének elengedhetetlen feltétele a gyors fejlődés, a felsőbbrendűség bebizonyítása a kapitalizmussal szemben a társadalmi haladás meghatározó területén: az anyagi termelésben. Ebben az összefüggésben valóban objektív szükségesség a szocializmus szempontjából az ipar erőteljes fejlesztése, a korszerű ipar megteremtése. Rendkívül élesen vetődik fel a gyorsított ütemű ipari haladás kérdése azokban a szocialista országokban, amelyek egy viszonylag alacsonyabb szakaszból léptek az új társadalom építésének útjára. Az ilyen országokban az ipar gyors fejlesztése nélkül elképzelhetetlen a fejlett országoktól őket megkülönböztető eltolódás felszámolása, hiszen időközben ez utóbbi országok nemzetgazdasága sem topog egy helyben.

A szocializmusba és kommunizmusba való átmenethez szükséges műszaki-anyagi alap megteremtésének folyamatát elemezve Lenin a következőket írta: „Tudjuk, hogy a kommunista társadalmat nem lehet felépíteni, ha nem ébresztjük új életre az ipart és a mezőgazdaságot, mégpedig nem úgy, ahogy régen volt. Modern alapokon kell új életet teremtenünk az iparban és a mezőgazdaságban, a tudomány legeslegújabb vívmányainak megfelelően... Önökre az egész ország gazdasági újjáalakításának feladata vár, a mezőgazdaság és az ipar újjászervezése, helyreállítása, a modern tudomány és technika, a vilamosság korszerű technikai alapján“ (Lenin Művei, 1951. 31. kötet, 292).

Köztudomású, hogy a szocializmus megteremtésére vonatkozó lenini koncepció egyik központi eszméje a szocializmus műszaki-anyagi alapjának a létrehozása. Lenin rámutatott: a politikai hatalom meghódítása után a munkásosztálynak nagyon gyors ütemben kell fejlesztenie a termelőeszközöket, világosan és konkrétan be kell bizonyítania mindenkinek, hogy a szocializmusban óriási erők rejlenek, s az emberiség új, ragyogó távlatokat sejtető fejlődési szakaszba lépett. S ezzel kapcsolatban hangsúlyozta: a nagyipar a szocialista társadalom megteremtésének egyetlen reális alapja. Jól szervezett nagyipar nélkül szó sem lehet szocializmusról általában, még kevésbé egy paraszti jellegű országban.

E felfogásnak a szocialista építés minden szakaszára érvényes szellemében, a műszaki-gazdasági elmaradottsággal lényegében összeegyeztethetetlen szocializmusról szóló marxi—lenini tanításból kiindulva, a Román Kommunista Párt politikájának központjába helyezte az ország szocialista iparosítását. A történelmi tapasztalat teljes mértékben igazolja e tézis érvényességét, a termelőerők erőteljes fejlesztése folyamatának parancsoló szükségességét. Ebben a szellemben került pártunk nemzetgazdasági és társadalmi programja középpontjába az erős, korszerű nehézipar megteremtése.

Hazánk társadalmi szerkezetében, a nép életmódjában az elmúlt negyed évszázad folyamán a párt irányításával gyökeres változások következtek be. Programjának sikeres megvalósításáért ezekben az években a párt szüntelenül arra törekedett, hogy a szervezési és harci formákat a konkrét történelmi valósághoz mérten alakítsa. Lenin tudvalevően maró gúnnyal bírálta azokat, akik azt képzelték, hogy a forradalmi mozgalom konkrét formái minden nép számára azonosak, hogy minden ország gazdasági és politikai-ideológiai életében különbségek nélkül érvényesülnek az általános társadalmi törvények. A romániai tapasztalat igazolta azokat a leninista eszméket, amelyek szerint a forradalmi tevékenység sikerei szorosan összefüggnek minden egyes ország munkásosztálya ama képességével, hogy a sajátos feltételek szülte problémákra a tudományos szocializmus alapelvei követelte megoldásokat alkalmazzon.

A szocialista termelés műszaki-anyagi alapja megteremtésének történelmi tapasztalatából megállapítható, hogy az elméletileg megalapozott irányvétel és a helyes sorrend kijelölése, az iparosítási módozatok és megoldások tudományos kidolgozása is hozzájárul egy ország konkrét körülményeinek, fejlődési szakaszának megfelelő, az iparfejlesztést előmozdító távlati koncepciók kialakításához. Az iparfejlesztés folyamatában számos olyan jellemző ismerhető fel, amelyet az élet általános érvényüként fogadott el. Például: ez a folyamat csakis olyannak képzelhető el, amelyen belül a termelés méreteinek növekedésével egyidejűleg az ipar szerkezete folyamatosan modellálódik, mégpedig a következő követelményeknek megfelelően: a nyersanyagok és munkaerőforrások értékesítésének magas szintje; a nemzetgazdaság egyensúlyát szavatoló ágazatok objektív összefüggéseinek biztosítása; az újratermelési folyamat szüntelen növelése megkívánta arányok betartása; a jelenkori tudományos-műszaki forradalom velejárói; a nemzetközi munkamegosztás elmélyítése; tevékeny részvétel a világgazdasági körforgásban.

Ugyanezeken azonban minden egyes ország körülményeinek változatossága, a különböző szakaszokban megoldandó problémák sokrétűsége fontos sajátosságokat határoz meg; ezek miatt ugyanaz az irányvétel nem egyformán hatékony minden országban, s az iparfejlesztés igen változatos konkrét módszereit és útjait kívánja meg. Következésképpen az ipari termelés korszerű, hatékony szerkezete minden egyes ország számos sajátos elemét is tükrözi. Az ipari termelés szerkezetének helyes megállapítása nem oldható meg egyszerű elméleti sémák, időtől és helytől elvonatkoztatott egységes modellek és receptek alapján.

A Román Kommunista Párt az ország termelőerőinek fejlesztésére vonatkozó — az évek hosszú során át a Szovjetunió, más szocialista országok, az egész világ tapasztalatával gazdagodott — koncepciójának fő forrásai: a társadalom és a szocializmus építésének törvényeiről szóló marxi—lenini elmélet, a Románia iparosításának szükségességére vonatkozó haladó hazai közgazdasági és társadalompolitikai gondolkodás, az országunkban folyó szocialista építés gyakorlati problémáinak megoldását célzó saját elméleti és gyakorlati tevékenység.

Pártunk úgy véli, hogy a szocialista Romániának az anyagi és szellemi civilizáció legmagasabb fokaira való felemelkedésében az ország iparosítása az alapvető és döntő tényező. E tág perspektívában az iparosítás bonyolult és átfogó történelmi mű, mely alapvető változásokhoz vezet a nép létfeltételeiben. Az ország szocialista iparosítása a következők biztosítására hivatott: a városok felvirágoztatása, erős gazdasági központokká alakítása; a mezőgazdasági munkálatok gépesítése és kemizálása a termelés növeléséért; a város és falu közötti különbségek fokozatos csökkentése; a termelőerők ésszerű elosztása az ország területén; a munkaerő teljes és növekvő hatékonyságú felhasználása; az aktív népesség nagy többségnek bevonása az

iparba és más, nem mezőgazdasági szektorokba; a munkásosztály sorainak gyarapítása, képzettségének növelése, vezető szerepének erősítése szocialista társadal-munkban.

Az ország iparosítása tudományos programjának megalapozásakor a párt szá-molt a tőkésrendszerből örökölt termelőerők színvonalával és szerkezetével, a nem-zetgazdaság gyors és sokoldalú fejlesztésének belső szükségleteivel, a jelenkori mű-szaki haladás irányzataival. Románia kedvező körülményei lehetővé és szükségessé teszik az ipar sokoldalú fejlesztését oly módon, hogy a bányai ipari ágak harmoni-kusan összefonódjanak a feldolgozó iparral, hatékonyan együttműködjenek a nyers-anyagok és más gazdasági erőforrások mind magasabb szintű értékesítésében.

1950—1951-ig a fejlesztés legfontosabb jellemzője az ország ipari teljesítőképes-sége, s ezen az alapon az egész nemzetgazdaság helyreállítása volt. Ebben a sza-kaszban az ipari termelés növekedési üteme nagyon gyors, kiváltképpen a meglévő termelőkapacitások kihasználásának bővítése és javítása révén. Az ezekre az évekre jellemző, kivételesen nagy követelmények kielégítése szempontjából az ipari terme-lés mennyiségi növelése volt nagy jelentőségű.

Az egész nemzetgazdaságban a szocialista iparosítás volt a termelőerők gyors fejlesztésének, az új szocialista viszonyok kiterjesztésének és győzelmének a döntő tényezője. Az 1951-től 1965-ig terjedő időszakban a termelésnövekedés gyors üte-mével párhuzamosan fontos változások jelentkeztek az ipar szerkezetében. Az ezek-ben a változásokban uralkodó tendencia a termelőeszközök termelésének soronki-vüli fejlesztése a fogyasztási javak termelésének növelésével párhuzamosan.

Az iparosítás szakaszában — nálunk és világviszonylatban egyaránt — teljes mértékben bebizonyosodott a termelőeszközök termelése elsődleges növekedésének objektív szükségessége. Ez lehetővé teszi a gyors ütemű bővített újratermelést, mó-dosítja és korszerűsíti a nemzetgazdasági ágak szerkezetét, feltétele a műszaki ha-ladás előmozdításának. E kérdések megoldásától az ország jövője függ mind a jelen-legi ötéves tervben, mind a következőkben.

Az ipari termelés változatossá tételének folyamata még nem emelkedett nem-zetgazdaságunk lehetőségeinek, a nyersanyagok minél jobb értékesítése követelmé-nyeinek magaslatára. A termelés anyagi költségei még mindig nagyok. A termelés és a munka megszervezése a vállalatok műszaki ellátottságának szintje alatt maradt. Az ipari termelés betájolásában nem fordítottak kellő figyelmet a technika világ-viszonylatban rendkívül gyors fejlődésére, a nemzetközi munkamegosztásban bekö-vetkezett változásokra. A korszerű ipar megteremtéséhez szükséges szakemberkép-zést sem biztosították egy nagyobb távlatokban kidolgozott tervnek megfelelően, s a tudományos kutatás lemaradt az iparfejlesztés követelményeitől. E szakasz vége felé szükségessé vált a vezetés és a termelés formáinak és módszereinek tökéletesí-tése, hogy az ipar és az egész nemzetgazdaság minőségileg magasabb fokra emel-kedjék.

A sokoldalúan fejlett nemzetgazdaság kiépítése programjának egy másik alapvető összetevője a mezőgazdaság szövetkeztetésének, a mezőgazdasági termelés szocialista alapokon történő újraszervezése volt. A termelőerők zavartalan fejlődésének biz-tosítása az egész nemzetgazdaságban, a termelés fokozása minden ágazatban, a ka-pitalista elemek megjelenése lehetőségeinek felszámolása megköveteli, hogy a szo-cializmus ne csak az iparban, hanem a mezőgazdaságban is győzedelmeskedjék. A termelési viszonyok tökéletesítését célzó intézkedések kidolgozásakor figyelembe kell venni azt a szakaszt, ahová iparunk és mezőgazdaságunk fejlődése a következő években jut el.

Világos, hogy a szocializmus, amikor összhangot teremt a termelőerők jellege és a termelési viszonyok jellege között, s lényegileg új kapcsolatokat biztosít a társadalmi termelés és két alapvető oldala között, nem hozhatja létre a gazdasági fejlődés valamiféle automatizmusát. Noha a szocializmusban — sajátos belső törvényszerűségeiből eredően — nagy erők feszülnek, a szocialista gazdaságban mégis különböző fejlődési ütemek és arányok lehetségesek. Ezek mind az objektív anyagi körülményektől, lehetőségektől és anyagi forrásoktól, mind a szubjektív tényezők tevékenységének határfokától, a nemzetgazdaság szervezési és vezetési módjától, az alkalmazott módszerek és határozatok reális megalapozottságának mértékétől, valamint a termelők, az osztályok gyakorlati munkájának hatékonyságától függően alakulnak ki.

Egyébként a szocialista termelési viszonyok serkentő hatása a gazdasági haladásra éppen az objektív és a tudatos dialektikus kapcsolatában válik sajátossá. A termelési viszonyok meghatározottságuknál fogva emberek közötti viszonyok, és szükségszerűen szervezési formákat öltenek. A szocializmus feltételei között maga a termelőeszközökre vonatkozó tulajdonviszony lényege feltételezi — az objektív szükségesség megvalósításának formájaként — az egyesült szocialista termelők tudatos és szervezett együttműködését. Ezért szükségesek szervezeti formák, szabályozó normák a társadalom tagjai között a termelés, az áruforgalom, az elosztás és fogyasztás szférájában. A szervezési formák, valamint a szabályozó normák összhangba hozása a nemzetgazdaság reális, objektív szükségleteivel: fő feltétele a tervszerű fejlődésnek és a szocialista termelési viszonyokban rejlő előnyök megnyilvánulásának. A szocializmus körülményei között ebben kap óriási nyomatékot a szubjektív tényező hatása a gazdasági és társadalmi viszonyok megszervezését és kibontakozását illetően. A nemzetgazdaság és a társadalmi élet felfelé ívelő gyors fejlődése nagymértékben attól függ, hogy a társadalom helyesen ismerte-e fel az objektív szükségleteket, a reális feltételeket és lehetőségeket, tekintetbe vette-e fejlődésüket, idejében találta-e meg azokat a helyes megoldásokat, formákat és módszereket, amelyek lehetővé teszik a szocialista termelési viszonyok magasrendű sajátosságainak teljes értékesítését.

A modern, sokoldalúan fejlett nemzetgazdaság létrehozása feltételezi, hogy magas fokra emeljék a hatékonyságot a társadalmi termelés egész rendszerében, a gazdasági mechanizmus minden főbb vonatkozásában: a termelés, áruforgalom, elosztás, kutatás, tervezés, fogyasztás síkján egyaránt. Ez megköveteli: a termelőerők szüntelen fejlesztését és korszerűsítését a tudomány és technika legújabb vívmányai alapján; az anyagi javak termelésének optimális szerkezetét, ennek sokrétűségét, a kulcsiparágak nagyobb részarányát, nemzetgazdasági szinten az összes ágak és alágak között oly arányok és kapcsolatok kialakítását, amelyek a szakosítás és a kooperáció elmélyülő feltételei között a gazdaság egyensúlyát, mozgékony-ságát, dinamizmusát, magasfokú hatékonyságát biztosítják.

A termelőerők növekedése és tökéletesedése változásokat idéz elő a társadalmi termelés tartalmában, megteremti a szocialista termelési viszonyok fejlődésének és érlelődésének anyagi feltételeit, lehetővé teszi, hogy e viszonyok potenciálja egyre inkább éreztesse kedvező hatását. E folyamat első és lényeges megnyilvánulása a szocialista tulajdon megszilárdulásában és fejlődésében érzékelhető. Ettől a folyamattól függ az a határfok, amelynek révén a szocialista termelési viszonyok egésze serkenti a termelőerők fejlődését, hozzájárul az ország gazdasági potenciáljának fokozásához és a más államokkal való gazdasági kapcsolatok kiszélesítéséhez. Ezért a párt és az állam minden figyelmét az állami és szövetkezeti tulajdon megszilárdítására és gyarapítására fordítja.

A szocialista tulajdon fejlesztése rendkívül bonyolult jelenségeket kifejező folyamatot. E jelenségek kölcsönösen hatnak egymásra. Abban a mértékben, ahogyan gyarapodnak a termelőeszközök (állóalapot, nyersanyagok, energiaforrások) és mélyül el minőségi jellegük (a gépek, gépcsoportok, berendezések magas műszaki színvonala, a korszerű gyártási technológia alkalmazása, a tudomány és technika új felfedezéseinek bevezetése a termelésben, automatizálás), nő a termelés koncentrációja, fokozódik a munka szocializációja, elmélyül a munkamegosztás és a szakosodás, erősödnek a csere- és együttműködési kapcsolatok. Ily módon létrejönnek azok a lehetőségek, amelyek — a munkaerő magasabb felkészültségi szintjével egyetemben — növelik a társadalmi munka termelőerejét s egyben emelik a termelőtevékenység hatékonyságát.

Az ország szocialista iparosításának, a nemzetgazdaság sokoldalú fejlesztésének politikájában a párt abból a koncepcióból indul ki, hogy ez nemcsak a nép gazdasági és társadalmi-kulturális előrehaladásának, a nemzeti függetlenség és szuverenitás biztosításának egyetlen útja, hanem ugyanakkor a nemzetközi munkamegosztásba történő cselekvő és hatékony bekapcsolódás is. Ez a bekapcsolódás ma a haladás parancsoló követelménye. A társadalmi újratermelés értékesítésében növekszik a külföldi piac jelentősége. Az élet megcáfolta az autarkikus gazdaságra és a világ gazdaság körforgásától való elszigetelődésre vonatkozó nézeteket. A tapasztalat azt bizonyítja: az országok nem zárkozhatnak el a nemzetközi gazdasági élet elől anélkül, hogy ne ítélnék magukat egy helyben topogásra és gazdasági erőtlenségre.

Az összes országok részvétele a nemzetközi munkamegosztásban a világ gazdasági körforgásában öit konkrét formát. Ez a körforgás alkotja az államok közötti kapcsolatok, cserék, gazdasági ügyletek teljességét. Kialakulásának főbb konkrét formái: külkereskedelem, gazdasági, műszaki-tudományos kooperáció, közös érdekeket szolgáló gazdasági objektumok építése, pénzügyi és hitelkapcsolatok, úgynevezett láthatatlan kereskedelem (szolgáltatások, szállítások, turisztika).

A világ összes országainak, kicsiknek vagy nagyoknak, életbevágó érdekük, hogy részt vegyenek a nemzetközi gazdasági körforgásban. Természetesen a földgömbünkön még tapasztalható gazdasági egyenlőtlenségek, műszaki aránytalanságok a kapitalista világban gyakori függőségi formákat szülnék. Ez a reális veszély azonban nem igazolhatja az autarkikus magatartást és a gazdasági elszigetelődést. A nemzetközi gazdasági kapcsolatok objektív tényezőként hatnak a gazdaság fejlődésében és a termelőerők tökéletesítésében, s jelentőségüket sem elhanyagolni, sem alábecsülni nem lehet. Pártunk e bonyolult problematika teljes tudatában hangsúlyozza mind a korszerű iparunk szüntelen fejlesztését célzó erőfeszítések, mind pedig a nemzetközi gazdasági és műszaki-tudományos együttműködésben történő cselekvő, hatékony bekapcsolódásunk szükségességét. E tekintetben a párt nemcsak körültekintő megfontoltságról tesz tanúbizonyságot, hanem hajlékonyságról is a formák, módszerek, arányok megállapításában.

Számunkra nem merül fel az a probléma, hogy a nemzetgazdaság független fejlesztése és a világ gazdasági körforgásába való bekapcsolódás között válasszunk, mert mindkettő objektív szükségesség, kölcsönösen feltételezik egymást. Meg kell találnunk és tökéletesítenünk azokat az utakat és élettelses módozatokat, amelyek a világ gazdasági körforgásban való hatékony részvétel feltételei között képesek biztosítani nemzetgazdaságunk fejlődésének meggyorsítását.

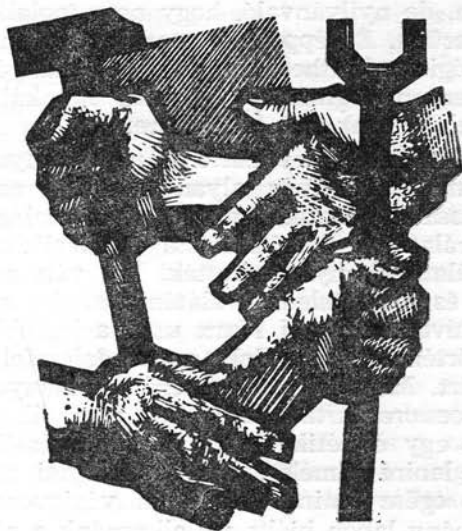
Természetes, hogy hazánk nemzetközi gazdasági kapcsolataiban a szocialista országokkal való együttműködés, a műszaki-tudományos csere központi helyet foglaljon el. Románia külkereskedelmének 54%-a a szocialista országokkal bonyolódik

le. Amikor fokozzuk ezt az együttműködést, figyelembe vesszük a szocialista államok közötti kapcsolatok hozzájárulását minden ország s egyben az egész szocialista rendszer gazdasági megerősítéséhez, s ugyanakkor szem előtt tartjuk az olyan új típusú viszonylatok kialakulásának különleges jelentőségét is, amelyek a független és szuverén államok közötti méltányos kapcsolatok modelljét jelentik a mai világ számára. Hazánk kétoldalú cserét és gazdasági együttműködést folytat az összes szocialista országokkal, ugyanakkor rendszeresen részt vesz a KGST tevékenységében. Közreműködik a nemzetgazdasági tervek összehangolásában, a termelés szakosítása és a kooperáció létrehozásában, a főbb tudományos kutatások összeegyeztetésében, a kölcsönös kereskedelem fejlesztésében, valamint az együttműködés más jelentős problémáinak elemzésében.

Magától értetődő dolog, hogy a szocialista országok közötti együttműködés formái, módszerei és tartalma állandóan gazdagodjanak, többértévé váljanak és tökéletesedjenek minden ország fejlődési feltételeinek és a szocialista világrendszer igényeinek megfelelően. Maga a szocialista országokban tapasztalható gyors gazdasági fejlődés megköveteli együttműködésük kiszélesítését és tökéletesítését a létrejött új lehetőségek gyümölcsöztetésére.

A szocialista országokkal való gazdasági együttműködésre helyezve a hangsúlyt, Románia — akár csak a többi szocialista állam — fejleszti gazdasági cseréjét a nem szocialista államokkal is. Ezek a cserék a nemzetközi munkamegosztás jegyében objektíve szükségesek. Kiszélesítésük, ha szuverén államok közötti kapcsolatok elvére épül, csak előnyöket jelenthet minden ország számára. Az utóbbi években Románia kereskedelmi kapcsolatai Európa és más földrészek fejlett tőkés országaival számottevően gazdagodtak a szerződő felek érdekében megfelelően.

A gazdaságpolitikánk vezérelveként elfogadott lenini elmélet alkalmazása pártunknak az ország sajátosságait figyelembe vevő gyakorlatában döntő módon hozzájárult ahhoz, hogy aránylag rövid történelmi időszakban, 25 év alatt, Romániában alapvető gazdasági-társadalmi változások következzenek be. A X. pártkongresszus irányelveinek valóra váltásával még magasabb szintre emeljük gazdasági építkezésünket, s újabb távlatokat nyitunk sokoldalúan fejlett szocialista társadalmunk előtt.

*Andrej Goncsarov:
A nagy kezdet*